

**ROCZNICE, JUBILEUSZE
ANNIVERSARIES, JUBILEES**

**70. ROCZNICA URODZIN PROF. DR HAB.
ELŻBIETY TURNAU**

**70th anniversary
of Professor Elżbieta Turnau's birth**

RODZINA

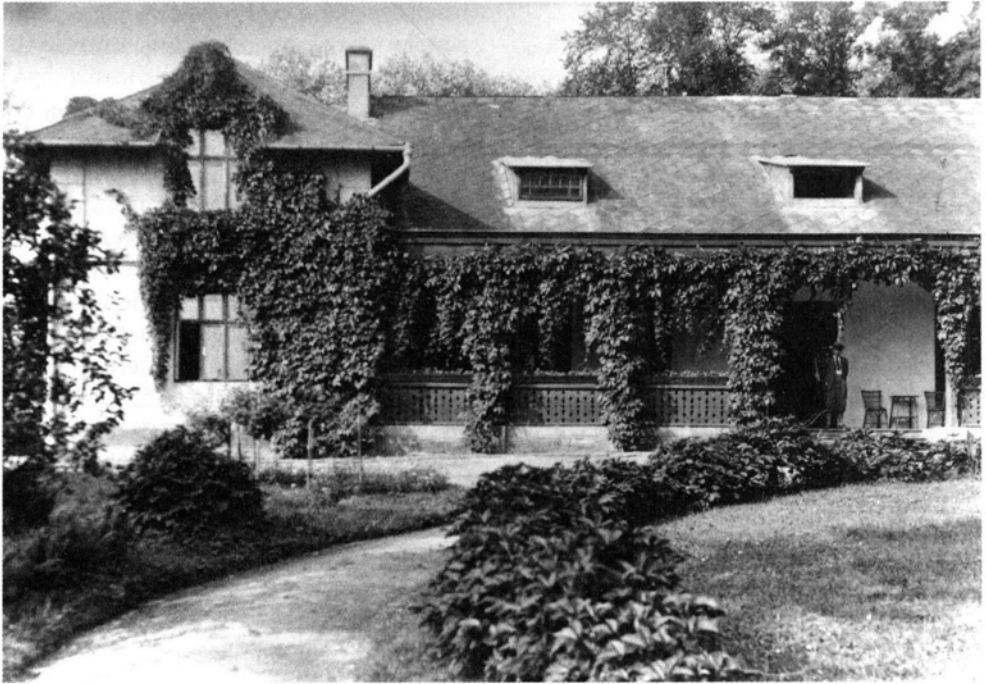
Elżbieta Turnau przyszła na świat 22 kwietnia 1933 r. w Moszczanach (Małopolska wschodnia), gdzie mieszkali jej dziadkowie, jako czwarte z kolei dziecko Stefana i Zofii z domu Neusser. Dzieciństwo spędziła w dużym, wiejskim domu w Mikulicach koło Przeworska (Fot.1) – w majątku swoich rodziców. Przodkowie E. Turnau, zarówno ze strony ojca, jak i matki, od wielu lat byli związani z uprawą roli, choć ich zainteresowania były daleko szersze i różnorodne. Dziadek, Jerzy Turnau, pisał powieści, malował (pejzaże, portrety, a najchętniej sceny

batalistyczne), a po I wojnie światowej zorganizował wyższe kursy rolnicze we Lwowie i był na nich wykładowcą, kierując się troską o podniesienie poziomu rolnictwa w odrodzonej Polsce. W ramach tych kursów odbywano m.in. długie praktyki we wzorowo prowadzonych majątkach ziemskich. Ojciec, Stefan Turnau, studiował we Lwowie biologię, ale po przedwczesnej śmierci ojca zajął się administracją majątku. Mama była także osobą wykształconą, studiowała ogrodnictwo i gospodarstwo wiejskie w Snopkowie pod Lwowem. Siostra ojca, Maria Turnau-Morawska pracowała natomiast w latach 50. i 60. ubiegłego wieku jako geolog w Uniwersytecie Warszawskim, a kuzynka ojca, Maria Sobolewska była z wykształcenia botanikiem, uczennicą prof. Władysława Szafera, i pracowała jako paleobotanik w Zakładzie Paleobotaniki Instytutu Botaniki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie.

Rodzeństwo E. Turnau podzieliło swoje zainteresowania pomiędzy naukę (bracia Stefan i Jacek, siostra Maria Czyżowa), a sztukę (grafika, malarstwo – brat Piotr). W rodzinie wiele muzykowano; ojciec E. Turnau marzył o karierze muzycznej, jego siostry i bracia byli muzykami-amatorami, ale dopiero wnuk, Grzegorz Turnau, bratanek E. Turnau, uczynił z muzyki swój zawód, jest kompozytorem, pianistą i wokalistą oraz poetą.

Cała rodzina mieszkała w Mikulicach prawie do końca II wojny światowej. W listopadzie 1944 r. musiała opuścić swój dom, zamieszkała wtedy we wsi Markowa położonej niedaleko Łańcuta, potem była przeprowadzka do Rzeszowa, a w 1947 r. do Krakowa.

Elżbieta Turnau początkowo uczyła się wraz z rodzeństwem w domu, pod kierunkiem nauczycielki. Do szóstej klasy szkoły podstawowej uczęszczała w Markowej, potem zaliczyła dwie klasy gimnazjum w Rzeszowie, a po przeniesieniu się do Krakowa uczyła się w X Liceum im. Królowej Wandy, a po jego rozwiązaniu w 1950 r. przeniósł się do Szkoły (11-letniej) Tow. Przyjaciół Dzieci przy ul. Podbrzezie, w której zdała maturę w 1951 r. W tym samym roku rozpoczęła studia na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego,

Fot. 1. Dom rodzinny w Mikulicach.

Phot. 1. Family home at Mikulice.

które ukończyła w 1956 r. Na studiach wybrała specjalność: botanikę, a tematem jej pracy magisterskiej była flora karbonu i jej znaczenie dla stratygrafii. Pracę tę pt. „Oznaczenie materiału florystycznego z otworu wiertniczego nr 5 wykonanego w rejonie kopalni „Wesoła II” w Wesołej” realizowała głównie na Akademii Górniczo-Hutniczej pod kierunkiem profesora Tadeusza Bocheńskiego, znawcy flory karbonu¹. Okres ten ugruntował na zawsze związki E. Turnau z geologią, ale i z paleobotaniką oraz palinologią.

ŻYCIORYS NAUKOWY

Kilka miesięcy po uzyskaniu magisterium, E. Turnau została przyjęta do pracy w utworzonej w 1954 roku Pracowni Geologiczno-Stratygra-

ficznej Polskiej Akademii Nauk, która wówczas mieściła się przy ul. Sławkowskiej 17 w Krakowie. Podczas pierwszych sześciu lat swojej pracy pełniła ona przede wszystkim obowiązki sekretarki i bibliotekarki, dopiero później mogła rozpocząć własne badania dotyczące mikroflory z okruszków węgla z fliszu Karpat. Badania te E. Turnau prowadziła w ramach Studium Doktoranckiego Polskiej Akademii Nauk w latach 1962–1966 i stały się one podstawą do uzyskania przez nią stopnia naukowego doktora filozofii na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UJ w 1966 r. Promotorem jej rozprawy doktorskiej była prof. dr Jadwiga Dyakowska, a praca nosiła tytuł *Wiek i pochodzenie okruszków węgla karbońskich we fliszu Karpat zewnętrznych* (Turnau 1962). Badania E. Turnau, których obiektem były okruszki węgla pochodzące z wtórnego złoża, miały wówczas charakter pionierski, co zostało docenione na forum międzynarodowym, skoro jedną z jej prac przedrukowano w 1977 r. w całości w wydawnictwie *Benchmark Papers in Geology*

¹ Informację zawdzięczam dr hab. P. Köhlerowi z Zakładu Badań i Dokumentacji Polamej im. prof. Z. Czeppego w Instytucie Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego.

(Turnau 1977), jako klasyczne opracowanie na temat redepozycji spor.

W 1968 r. E. Turnau odbyła ośmimiesięczny staż w Holandii. Początkowo przez 3 miesiące przebywała w Heerlen, w jednej z placówek (Geologisch Bureau) królewskiej służby geologicznej Holandii (Rijks Geologische Dienst), gdzie pod kierunkiem dr S. J. Dijkstra studiowała morfologię karbońskich megaspor. Kolejne 5 miesięcy spędziła w Laboratorium Paleobotanicznym Uniwersytetu w Utrechcie, zapoznając się z nowoczesnymi technikami laboratoryjnymi stosowanymi w palinologii.

Wkrótce po powrocie do kraju, w 1979 r., miała miejsce habilitacja E. Turnau na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego. Podstawą uzyskania stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk przyrodniczych w zakresie stratygrafii były dwie prace: *Spore Zonation of uppermost Devonian and Lower Carboniferous deposits of Western Pomerania*, opublikowana w *Mededelingen Rijks Geologische Dienst* (Turnau 1978) oraz *Korelacja utworów górnego dewonu i karbonu Pomorza Zachodniego w oparciu o badania sporowe* (Dybova-Jachowicz et al. 1979).

Tytuł profesora nauk o ziemi Elżbieta Turnau otrzymała w 1992 r., z rąk prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Wałęsy.

Profesor E. Turnau była przez wszystkie lata swojego zawodowego życia związana z tym samym miejscem pracy, które tylko zmieniało swoją nazwę. Od 1994 r. jest to Ośrodek Badańczy mieszczący się w Warszawie Instytutu Nauk Geologicznych Polskiej Akademii Nauk. W latach 1992–1999 pełniła funkcję zastępcy kierownika Ośrodka Badawczego Instytutu Nauk Geologicznych PAN, a w latach 1987–1999 była kierownikiem Studium Doktoranckiego Instytutu Nauk Geologicznych PAN. Jest promotorem dwóch przewodów doktorskich: dr Marzeny Stempień z ING PAN w Warszawie i dr Marzeny Oliwkiewicz-Mikłasińskiej z Ośrodka Badawczego ING PAN w Krakowie.

Prof. E. Turnau jest osobą bardzo czynną w życiu naukowym Polski i zagranicą. Jest długoletnim członkiem Polskiego Towarzystwa

Botanicznego i Polskiego Towarzystwa Geologicznego, a nadto Commission Internationale de Microflore du Paléozoïque, Micropalaeontological Society oraz American Association of Stratigraphic Palynologists. Była wielokrotnie wybierana do międzynarodowych stowarzyszeń i rad redakcyjnych. Była członkiem korespondentem Podkomisji Stratygrafii Dewonu IUGS (International Union of Geological Sciences) w latach 1991–2001, członkiem korespondentem Podkomisji Stratygrafii Karbonu IUGS w latach 1995–2004 oraz członkiem Rad Redakcyjnych *Review of Palaeobotany and Palynology* (1997–2004), *Acta Palaeobotanica* (od 1986) i *Studia Geologica Polonica* (od 2004).

Od początku lat 70. E. Turnau efektywnie współpracuje z ośrodkami badań palinologicznych w Londynie (Natural History Museum), Nottingham (British Geological Survey) i Dublinie (Trinity College), a po 1989 r. również z Belorusskim naučno-issledowatelskim geologorazvedočnym instytutem (BelNIGRI) w Mińsku oraz Vserossijskim naučno-issledowatelskim geologiczeskim instytutem (VNIGNI) w Moskwie. Współpraca ta zaowocowała licznymi publikacjami.

Profesor E. Turnau za swoje prace otrzymywała nagrody i wyróżnienia, w tym nagrodę Sekretarza Naukowego PAN (1978) za prace dotyczące palinostratygrafii dewonu i karbonu Pomorza Zachodniego (Turnau 1979), nagrodę Polskiego Towarzystwa Naukowego im. Ludwika Zejsznera za najlepszą pracę wydrukowaną w roczniku towarzystwa w roku 1979 (Turnau 1979), nagrodę Sekretarza Naukowego PAN (1986) za pracę dotyczącą palinostratygrafii dewonu dolnego rejonu Radomia (Turnau 1986) oraz nagrodę II Wydziału PAN (1989) za pracę dotyczącą ewolucji różnorodności (wspólnie z J. Karczewską) (Turnau, Karczewska 1987).

SYLWETKA JUBILATKI

Profesor Elżbieta Turnau jest osobą skromną, nie lubiącą rozgłosu, systematyczną aż do pedanterii i ogromnie cierpliwą. Jest bardzo

Fot. 2. Badania terenowe na Pojezierzu Zachodnim (1975 r.), od lewej: G. Hamerski, E. Turnau, M. Doktor, A. Łaptaś, H. Słanowski, R. Gradziński (Fot. M. Doktor).

Phot. 2. Field work on the Western Pomerania, from the left: G. Hamerski, E. Turnau, M. Doktor, A. Łaptaś, H. Słanowski, R. Gradziński (Phot. M. Doktor).

lubiana, nie tylko w środowisku swojej pracy, z którym jest związana od prawie 50 lat. Świetny towarzysz wypraw naukowych (Fot. 2), życzliwa koleżanka, taktowna i dyskretna, co ma zawsze duże znaczenie, ale było szczególnie cenne w czasach „Solidarności”. Była przez cały czas trwania stanu wojennego skarbnikiem Regionu Małopolska. Pełna księgowość Regionu mieściła się w kartotece spor prof. E. Turnau, gdzie poszczególni płatnicy byli zakodowani pod stosownymi nazwami łacińskimi: rodzajowymi i gatunkowymi.

Profesor E. Turnau ma tzw. poczucie smaku, czego bardzo trudno się nauczyć, jeśli nie wyniosło się tego z domu i co jest, niestety, coraz rzadsze w dzisiejszych czasach. W życiu i pracy jest prawdziwą damą, które to określenie jest też już coraz mniej znane.

Ewa ZASTAWIAK

PEŁNY SPIS PUBLIKACJI

- ARKHANGELSKAYA A. D., TURNAU E. 2003. New dispersed seed-megaspores from mid-Givetian of European Russia. *Review of Palaeobotany and Palynology* **127**: 45–58.
- AVKHIMOVITCH V. I., TURNAU E. 1994. The Lower Carboniferous *Prolycospora claytonii* zone of Western Pomerania and its equivalents in Belorussia and northwestern Europe. *Annales Societatis Geologorum Poloniae* **63**: 249–263.
- AVKHIMOVITCH V. I., TURNAU E., CLAYTON G. 1993. Correlation of uppermost Devonian and Lower Carboniferous miospore zonations of Byelorussia, Poland and western Europe. *Annales de la Société Géologique de Belgique* **115**: 453–458.
- BIRKENMAJER K., TURNAU E. 1962. Carboniferous microspores as secondary deposit in the Aalenian Flysch of the Pieniny Klippen Belt. *Bulletin de l'Académie Polonaise des Sciences, Serie des Sciences, Géologique et Géographique* **10**: 99–103.
- BIRKENMAJER K., TURNAU E. 1962. Lower Carboniferous age of the so-called Wijde Bay Series in Hornsund, Vestspitsbergen. *Norsk Polarinstitut Arbok* 1961: 41–61.

- CLAYTON G., LOBOZIAK S., STREEL M., TURNAU E., UT-
TING J. 1991. Palynological events in the Mississippian
(Lower Carboniferous) of Europe, North Africa and
North America. *Courier Forschungsinstitut Sencken-
berg* **130**: 79–84.
- CLAYTON G., TURNAU E. 1990. Correlation of the Tournai-
sian miospore zonations of Poland and the British Isles.
Annales Societatis Geologorum Poloniae **60**: 45–58.
- DYBOVA-JACHOWICZ S., JACHOWICZ A., KARCZEWSKA J.,
LACHKAR G., LOBOZIAK S., PIERART P., TURNAU E.,
ŻOLDANI Z. 1979. Note préliminaire sur la révision
des mégaspores à gula du Carbonifère. Les principes
de la classification. *Acta Palaeontologica Polonica*
24: 411–422.
- DYBOVA-JACHOWICZ S., JACHOWICZ A., KARCZEWSKA J.,
LACHKAR G., LOBOZIAK S., PIERART P., TURNAU E.,
ŻOLDANI Z. 1984. Révision des mégaspores à gula du
Carbonifère (Second partie). *Prace Instytutu Geologicz-
nego* **115**: 1–30.
- DYBOVA-JACHOWICZ S., JACHOWICZ A., KARCZEWSKA J.,
LACHKAR G., LOBOZIAK S., PIERART P., TURNAU E.,
ŻOLDANI Z. 1987. Revision of megaspores with gula
(part three). *Prace Instytutu Geologicznego* **121**: 1–39.
- DYBOVA-JACHOWICZ S., JACHOWICZ A., KARCZEWSKA J.,
LACHKAR G., LOBOZIAK S., PIERART P., TURNAU E.,
ŻOLDANI Z. 1982. Révision des mégaspores à gula du
Carbonifère (Première partie). *Prace Instytutu Geolo-
gicznego* **107**: 1–44.
- FIJALKOWSKA-MADER A., MALEC J., TARNOWSKA M.,
TURNAU E. 1997. Stratygrafia dolnego dewonu w rejonie
Bodzentyńna – region lysogórski Gór Świętokrzyskich.
*Posiedzenia Naukowe Państwowego Instytutu Geolo-
gicznego* **53**: 122–125.
- KARCZEWSKA J., TURNAU E. 1974. Preservation and vari-
ability of *Tripartites inciso-trilobus* (Naumova) emend.
and *Murospora aurita* (Waltz) Playford. *Acta Palaeon-
tologica Polonica* **19**: 291–232.
- KONIOR K., TURNAU E. 1973. Preliminary study of mi-
croflora from Lower Devonian deposits in the area of
Bielsko – Wadowice. *Rocznik Polskiego Towarzystwa
Geologicznego* **43**: 273–282.
- KONIOR K., TURNAU E. 1974. Nowe profile wiertnicze utwo-
rów karbonu produktywnego w południowo-wschodniej
części Górnośląskiego Zagłębia. *Rocznik Polskiego To-
warzystwa Geologicznego* **44**: 515–544.
- KOWALCZEWSKI Z., TURNAU E. 1997. Nowe dane o skałach
paleozoicznych z okolic Klonowa i Bostowa w górach
Świętokrzyskich. *Posiedzenia Naukowe Państwowego
Instytutu Geologicznego* **53**: 116–118.
- MALEC J., TURNAU E. 1997. Middle Devonian conodont,
ostracod and miospore stratigraphy of the Grzegorz-
wice-Skały section, Holy Cross Mountains, Poland.
*Bulletin of the Polish Academy of Sciences, Earth Sci-
ences* **45**: 67–86.
- MALEC J., TURNAU E., ZBROJA S. 1990. Dewon dolny w pro-
filach otworów wiertniczych Goleniawy IG 1 i Lekomin
IG 1. *Kwartalnik Geologiczny* **34**: 783.
- MATYJA H., TOMAŚ A., LIPIEC M., TURNAU E. 2001.
Stratygrafia karbońsko-dewońskiej serii węglanowej
w rejonie Rajbrotu i Tarnawy. *Prace Instytutu Geolo-
gicznego* **174**: 33–60.
- MATYJA H., TURNAU E. 1989. Conodonts and spores from
Devonian/Carboniferous boundary beds in Poland. *XI
Congrès International de Stratigraphie et de Géologie du
Carbonifère, Beijing 1987, Comptes Rendu* **3**: 61–72.
- MATYJA H., TURNAU E., ŻBIKOWSKA B. 2000. Lower Car-
boniferous (Mississippian) stratigraphy of northwestern
Poland: conodont, miospore and ostracod zones com-
pared. *Annales Societatis Geologorum Poloniae* **70**:
193–217.
- RACKI G., TURNAU E. 2000. Devonian stage boundaries in
Poland. *Courier Forschungsinstitut Senckenberg* **225**:
145–158.
- SIEDLECKI S., TURNAU E. 1964. Palynological investigations
of the Culm in the area SW of Hornsund, Vestspits-
bergen. *Studia Geologica Polonica* **11**: 125–138.
- STEMPIEŃ M., TURNAU E. 1988. Upper Viséan (Brigantian)
miospores from the eastern part of the Lublin Coal Basin
(Poland). *Annales Societatis Geologorum Poloniae* **58**:
287–305.
- TURNAU E. 1962. The age of coal fragments from the Creta-
ceous deposits in the outer Carpathians, determined on
microspores. *Bulletin de l'Académie Polonaise des Sci-
ences, Serie des Sciences Géologique et Géographique*
10: 85–89.
- TURNAU E. 1967. On some Carboniferous miospore species
of the genus *Brachytrilistrium* Naumova 1937. *Bulletin
de l'Académie Polonaise des Sciences, Serie des Sciences
Géologique et Géographique* **15**: 119–121.
- TURNAU E. 1970. Mikroflora i paleogeografia karbonu
produktywnego w polskiej części Karpat. *Biuletyn
Instytutu Geologicznego* **13**: 163–244.
- TURNAU E. 1974. Microflora from core samples of some Pal-
aeozoic sediments from beneath the Flysch Carpathians
(Bielsko – Wadowice area, southern Poland). *Rocznik
Polskiego Towarzystwa Geologicznego* **44**: 143–169.
- TURNAU E. 1975. Microflora of the Famennian and Tournai-
sian deposits from boreholes of Northern Poland. *Acta
Geologica Polonica* **25**: 505–528.
- TURNAU E. 1977. The age of coal fragments from the Creta-
ceous deposits in the outer Carpathians, determined
on microspores. [przedruk]. W: M. D. MUIR & W. A.
S. SARJEANT (red.), part I, Spores and pollen. W: R. W.
FAIRBRIDGE (red.), Benchmark Papers in Geology, vol.
47 Palynology. Academic Press.

- TURNAU E. 1978. Spore zonation of uppermost Devonian and Lower Carboniferous of Western Pomerania. *Mededelingen Rijks Geologische Dienst* **30** (1): 3–34.
- TURNAU E. 1979. Korelacje utworów górnego dewonu i karbonu Pomorza Zachodniego w oparciu o badania miosporowe. *Rocznik Polskiego Towarzystwa Geologicznego* **49**: 231–269.
- TURNAU E. 1985. Devonian-Carboniferous boundary in the borehole Kowala 1 (southern Holy Cross Mountains, Poland); spores. *Bulletin of the Polish Academy of Sciences, earth sciences* **33**: 1–5.
- TURNAU E. 1985. Poziomy sporowe w formacjach dewońskich rejonu Pionek (Polska centralna). *Annales Societatis Geologorum Poloniae* **55**: 355–374.
- TURNAU E. 1986. Lower to Middle Devonian spores from vicinity of Pionki (central Poland). *Review of Palaeobotany and Palynology* **46**: 311–354.
- TURNAU E. 1990. Poziomy sporowe fałunu i turneju z otworu Kowala 1. *Kwartalnik Geologiczny* **34**: 102–116.
- TURNAU E. 1991. Palinologia granicy serii paralicznej i górnoszląskiej serii piaskowcowej GZW. W: I. LIPIARSKI (red.), *XIX Sympozjum Geologia Formacji Karbońskich*. Wydawnictwa AGH, s. 72–76.
- TURNAU E. 1991. Pierwsze pojawienie się rodzaju *Florinites* w karbonie górnoszląskim. W: I. LIPIARSKI I. (red.), *XIX Sympozjum Geologia Formacji Karbońskich*. Wydawnictwa AGH, s. 70–72.
- TURNAU E. 1995. Stratygrafia i korelacja środkowego dewonu Pomorza Środkowego na podstawie analizy palinologicznej. *Przegląd Geologiczny* **43**: 211–214.
- TURNAU E. 1996. Miospore stratigraphy of Middle Devonian deposits from Western Pomerania. *Review of Palaeobotany and Palynology* **93**: 107–125.
- TURNAU E. 1999. Fluctuation in composition of Givetian phytoplankton assemblages from the Holy Cross Mountains (Poland). *Acta Palaeobotanica, Supplementum* **2**: 73–76.
- TURNAU E. 2000. Note on the preservational nature of ornamentation in sphaeromorphs assignable to *Tapajonites* Sommer & van Boekel, 1963 (Prasinophyta?). *Journal of Micropalaeontology* **19**: 159–162.
- TURNAU E. 2002. Two new Devonian spore genera from Euramerica and their stratigraphic and geographic distribution. *Review of Palaeobotany and Palynology* **118**: 261–268.
- TURNAU E., AVKHIMOVITCH V. I., BYVSCHEVA T. V., CLAYTON G., HIGGS K. T., OWENS B. 1994. Taxonomy and stratigraphical distribution of *Verrucosisporites nitidus* Playford, 1964 and related species. *Review of Palaeobotany and Palynology* **81**: 289–295.
- TURNAU E., FIJALKOWSKA-MADER A., FILIPIAK P., STEMPIEN-SALEK M. 2003. Miospory. W: M. PAJCHŁOWA, L. MALINOWSKA, L. MIŁACZEWSKI, E. SARNECKA, T. WORONCOWA-MARCINOWSKA (red.), *Budowa Geologiczna Polski, tom III, Atlas skamieniałości przewodnich i charakterystycznych, cz. 1b – z. 1, 2*, s. 623–678.
- TURNAU E., FILIPIAK P. 2003. Fitoplankton. W: M. PAJCHŁOWA, L. MALINOWSKA, L. MIŁACZEWSKI, E. SARNECKA, T. WORONCOWA-MARCINOWSKA (red.), *Budowa Geologiczna Polski, tom III, Atlas skamieniałości przewodnich i charakterystycznych, cz. 1b – z. 1, 2*: 612–623.
- TURNAU E., GRADZIŃSKI R. 1987. Uwagi na temat stratygrafii namuru i westfalu Zagłębia Górnoszląskiego na podstawie korelacji zon sporowych. W: I. LIPIARSKI (red.), *XV Sympozjum Geologia Formacji Karbońskich*. Wydawnictwa AGH, s. 61–67.
- TURNAU E., JAKUBOWSKA L. 1989. Lower Devonian miospores and age of the Zwoleń Formation (Old Red Sandstone facies) from Ciepłówek IG-1 borehole. *Annales Societatis Geologorum Poloniae* **59**: 391–416.
- TURNAU E., KARCZEWSKA J. 1987. Size distribution in some Middle Devonian dispersed spores and its bearing on the problem of evolution of heterospory. *Review of Palaeobotany and Palynology* **52**: 403–416.
- TURNAU E., MATYJA H. 2001. Timing of the onset of Devonian sedimentation in northwestern Poland: palynological evidence. *Annales Societatis Geologorum Poloniae* **71**: 67–74.
- TURNAU E., RACKI G. 1999. Givetian palynostratigraphy and palynofacies: new data from the Bodzentyn Syncline (Holy Cross Mountains, central Poland). *Review of Palaeobotany and Palynology* **106**: 237–271.
- TURNAU E., TRZEPIERCZYŃSKA A., PROTAS A. 2005. Palynostratigraphy of the Mississippian Łobżonka Formation of Western Pomerania (NW Poland). *Geological Quarterly* **49**.
- TURNAU E., ŻEŁAŹNIEWICZ A., FRANKE W. 2002. Middle to early late Viséan onset of late orogenic sedimentation in the Intra-Sudetic Basin, West Sudetes: miospore evidence and tectonic implication. *Geologia Sudetica* **34**: 9–16.
- UCHMAN A., DRYGANT D., PASZKOWSKI M., PORĘBSKI S. J., TURNAU E. 2004. Early Devonian trace fossils in marine to nonmarine redbeds in Podolia, Ukraine: palaeoenvironmental implications. *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology* **214**: 67–83.
- WOOD G. D., TURNAU E. 2001. New Devonian coenobial Chlorococcales (Hydrodictyaceae) from the Holy Cross Mountains and Radom-Lublin region of Poland: their paleoenvironmental and sequence stratigraphic implications. W: D. K. GOODMAN, R. T. CLARKE (red.), *Proceedings of the IX International Palynological Congress, Houston, Texas, U.S.A., 1996, American Association of Stratigraphic Palynologists Foundation*, s. 53–63.

**60 LAT DZIAŁALNOŚCI BYŁYCH
ZAKŁADÓW SYSTEMATYKI I GEOGRAFII
ROŚLIN ORAZ SYSTEMATYKI ROŚLIN
UMCS W LUBLINIE**

**Sixty years activity of former Department
of Plant Systematics and Phytogeography
and Plant Systematics Department,
at the M. Curie-Skłodowska University, Lublin**

W 1944 r. powołano Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej i równolegle Zakład (Katedrę) Systematyki i Geografii Roślin. W 1992 r. został on przemianowany na Zakład Systematyki Roślin, a z dniem 15.02.2005 r. włączony do Zakładu Botaniki i Mykologii UMCS. Ten z kolei powstał z przekształcenia Zakładu Botaniki Ogólnej kierowanego dotąd przez prof. dr hab. W. Mułenkę, któremu zostało powierzone kierownictwo Zakładu Botaniki i Mykologii. W związku z powyższymi zmianami i jubileuszem przedstawiam krótką informację o działalności rozwiązanych Zakładów.

W działalności rozwiązanego Zakładu Systematyki Roślin można wyróżnić 2 okresy: pod kierunkiem prof. J. Motyki (1944–1970) i prof. D. Fijałkowskiego (1970–1992). Z drugim okresem wiąże się przemiana Zakładu Systematyki i Geografii Roślin na Zakład Systematyki Roślin, którego kierownikiem w latach 1992–2004 był prof. K. Karczmarz.

Działalność Zakładu Systematyki i Geografii Roślin przedstawił szczegółowo prof. D. Fijałkowski w *Analecta* nr 1(1997). Z podanych tam informacji wynika, że z Zakładu tego wydzielili się trzy nowe jednostki: Ogród Botaniczny pod kierunkiem prof. D. Fijałkowskiego (1962–1970); Zakład Ekologii pod kierunkiem prof. K. Izdebskiego (od 1966 r.) i Zakład Geobotaniki pod kierunkiem prof. F. Święsa. W Zakładzie była duża rotacja kadry, która go wprawdzie osłabiała, ale przyczyniła się również do pozytywnych oddziaływań na naukę i edukację w Polsce. Spośród pracowników i absolwentów Zakładu 17 osób uzyskało na różnych uczelniach nominacje profesorskie. Są to: J. Bystrek, D. Fijałkowski, K. Izdebski, M. Jastrzębski, K. Karczmarz, T. Krzaczek, M. Kucharczyk,

W. Matuszkiewicz, J. Motyka, J. Rydzak, B. Sałata, T. Szynal, F. Święs, J. Wojciechowski, T. Traczyk, D. Urban i H. Zimny. Kilkunastu byłych pracowników Zakładu uzyskało na innych uczelniach wyższych stopnie doktora i stanowiska adiunkta. Stopnie naukowe doktora otrzymało w Zakładzie Systematyki i Geografii Roślin 31 osób, a magistra 613 osób. Pracownicy tego Zakładu wydali 21 książkowych rozpraw naukowych oraz 782 pozycje innych publikacji naukowych i popularno-naukowych. Działalność naukowa prof. J. Motyki sprawiła, że stał się on czołowym na świecie lichenologiem. Natomiast prof. D. Fijałkowski założył pierwszy w powojennej Polsce Ogród Botaniczny UMCS, a dzięki żmudnym, wieloletnim badaniom terenowym nad florą roślin naczyniowych i licznym (około 380) publikacjom, opracował podstawy systemu ochrony przyrody na Lubelszczyźnie. Działalność naukowa prof. K. Karczmarza dotyczyła przede wszystkim mszaków, a swe badania prowadził na Lubelszczyźnie, w innych częściach Polski i na kilku kontynentach. W Zakładzie zgromadzono również ogromne zbiory zielnikowe roślin naczyniowych, mszaków i porostów, liczące łącznie około pół miliona arkuszy. Zakład funkcjonował 48 lat.

Działalność Zakładu Systematyki Roślin pod kierownictwem prof. K. Karczmarza trwała 12 lat. W tym czasie byli pracownicy Zakładu wydali kilkadziesiąt publikacji. Prof. D. Fijałkowski opublikował 12 książek naukowych i 64 inne prace, zaś prof. J. Motyka – 4 książki naukowe. Jednocześnie aktualni pracownicy wydali 1 książkę i 112 artykułów naukowych. Nadto wypromowano 1 doktora i 126 magistrów. Łącznie w Zakładzie Systematyki i Geografii Roślin oraz Zakładzie Systematyki Roślin wypromowano 32 doktorów i 739 magistrów oraz wydano blisko 1000 publikacji naukowych i popularnych.

W uznaniu wysokich osiągnięć w działalności naukowej, edukacyjnej i społecznej profesorowie J. Motyka i D. Fijałkowski otrzymali Krzyże Komandorskie Orderu Odrodzenia Polski. Nadto prof. D. Fijałkowski otrzymał najwyższą nagrodę Zarządu Głównego Ligi Ochrony Przyrody „Zielone Serce Przyrodzie”,

a od władz UMCS – medal „Zasłużony dla Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej”.

Największą bolączką Zakładu był, i jest nadal, brak kustosza Zielnika i brak pracowników etatowych, a przede wszystkim odpowiednich pomieszczeń zielnikowych. Zbiory systematycznie niszczone na skutek złych warunków przechowywania, istnieje stałe zagrożenie zawleczenia szkodliwych owadów i wybuchu pożaru. Część zbiorów zlokalizowana jest na korytarzach. Brak stałej opieki personalnej powoduje, że zbiory roślin naczyniowych nie mogą być dalej udostępniane pracownikom naukowym różnych ośrodków naukowych w Polsce i za granicą.

W konkluzji należy stwierdzić, że Zakłady Systematyki i Geografii Roślin oraz Systematyki Roślin bardzo dobrze wypełniały swoje obowiązki naukowe, edukacyjne i społeczne. Stąd zasługiwały na historyczne przetrwanie i opiekę ze strony władz UMCS w okresie przemijających trudności.

Dominik FIJAŁKOWSKI

PRO MEMORIA

140-lecie urodzin Witolda Łązniewskiego (24 V 1865 – 8 X 1938), właściciela ziemskiego, botanika, ur. w Pieścidłach w dawnym woj. ciechanowskim, zm. w swoim majątku Musuły pod Grodziskiem Mazowieckim, studiował w wielu uniwersytetach, m.in. botanikę na Uniwersytecie w Monachium, gdzie pod kierunkiem K. Goebbla wykonał pracę doktorską dotyczącą ekologii roślin górskich, *Beiträge zur Biologie der Alpenpflanzen* (1896).

125-lecie urodzin Tadeusza Koźniewskiego (29 IV 1880 – 22 IX 1921), biochemika, fizjologa roślin, ur. w Kwiryłach na Kaukazie, zm. w Warszawie, asystenta katedry chemii lekarskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie pracował pod kierunkiem Leona Marchlewskiego, profesora chemii farmaceutycznej Uniwersytetu Warszawskiego, autora prac dotyczących m.in. morfologii roślin, mikrobiologii, chemii barwników, m.in. chlorofilu (wraz z L. Marchlewskim).

125-lecie urodzin Władysława Feliksa Kubika (22 V 1880 – 22 IV 1928), ogrodnika, botanika, ur., zm. we Lwowie, asystenta botaniki w Uniwersytecie Lwowskim, docenta ogrodnictwa w Akademii Rolniczej w Dublinach oraz w Wyższej Szkole Lasowej we Lwowie, kierownika Zakładu Sadowniczego Ministerstwa Rolnictwa w Zaleszczykach, gdzie założył największą w Polsce winnicę, autora prac dotyczących morfologii roślin oraz licznych publikacji poświęconych zagadnieniom ogrodnictwa.

100-lecie urodzin Jadwigi Dyakowskiej (1 II 1905 – 7 IX 1992), paleobotanika, histo-

ryka botaniki, kynologa, ur. w Zakopanem, zm. w Krakowie, profesora UJ, kierownika Zakładu Paleobotaniki Instytutu Botaniki UJ, organizatora i długo-

letniego kierownika Biblioteki Instytutu Botaniki UJ (obecnie Biblioteka Instytutu Botaniki im. W. Szafera PAN i Instytutu Botaniki UJ), autorki m.in. pierwszego polskiego podręcznika palinologii (1959); dla upamiętnienia jej działalności utworzono (w 1994 r.) w Uniwersytecie Jagiellońskim Muzeum Botaniczne i Pracownię Historii Botaniki im. J. Dyakowskiej (w obrębie Ogrodu Botanicznego Instytutu Botaniki). Zob. *Wiad. Bot.* 38(1/2) (1994): 160–162; 46(3/4) (2002): 65–66.

100-lecie urodzin Bronisława Jaronia (15 II 1905 – 1942), botanika, pioniera polskiej

archeobotaniki i palinologii, ur. w Głogowie k. Rzeszowa, zamordowanego w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu, asystenta Ogrodu Botanicznego UJ, gdzie pracował pod kierunkiem Władysława Szafera; zajmował się badaniami flor

plejstocenijskich m.in. z Żydowszczyzny k. Grodna, był też autorem sławnych opracowań szczątków roślinnych odnalezionych w prehistorycznej osadzie kultury łużyckiej w Biskupinie (1936, 1938) oraz w wykopaliskach średniowiecznych w Gnieźnie (1939). Zob. *Wiad. Bot.* 36(3/4) (1992): 63.

100-lecie urodzin, 20-lecie śmierci Stanisławy Pawłowskiej (22 VI 1905 – 20 IV 1985),

systematyka roślin, ur. w Tarnowie, zm. w Krakowie (nazwisko panięskie – Bulanda), żony i współpracownika klasyka botaniki polskiej, systematyka, fitogeografa i fitosocjologa Bogumiła Pa w ł o w s k i e g o (1898–1971), asyistentki-wolontariuszki

W. Szafera w Instytucie Botaniki UJ, później pracownika Instytutu Botaniki PAN; autorki ponad 20 publikacji, w tym opracowań wielu taksonów do *Flory polskiej*, m.in. rodzin *Crasulaceae*, *Saxifragaceae*, rozdziału „Charakterystyka statystyczna i elementy flory polskiej” w *Szacie roślinnej Polski* (1959 i późniejsze wyd.), a także szeroko cytowanej pracy *Endemiczne gatunki roślin w Polsce i ich ochrona* (1952). Zob. *Wiad. Bot.* 34(4)(1990): 50–52; 44(1/2)(2000): 81–86.

80-lecie urodzin Jana Zurzyckiego (10 II

1925 – 27 VII 1984), fizjologa roślin, ur., zm. w Krakowie, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, kierownika Katedry (późniejszego Zakładu) Fizjologii Roślin, współorganizatora Instytutu Biologii Molekularnej UJ (nazwanego w 1985 r. IBM

im. J. Zurzyckiego), wybitnego badacza procesu fotosyntezy, zwłaszcza ruchu chloroplastów w komórkach, autora ok. 70

oryginalnych prac naukowych, a także książki *Fotosynteza a problemy wyżywienia* (1963) oraz współredaktora (wraz z M. Michniewiczem) uniwersyteckiego podręcznika *Fizjologia roślin* (1977, wyd. 2 – 1982). Zob. *Wiad. Bot.* 29(1) (1985): 3–4.

145-lecie śmierci Józefa Fiedorowicza (13 II 1777 – 12 II 1860), zakonnika Zgromadzenia Misjonarzy, florysty, ur. w Szakinowie na Żmudzi, zm. w Hłukszcie w Kurlandii, autora nie opublikowanych notatek florystycznych z okolic Hłukszty, cytowanych przez wielu botaników, m.in. Józefa Paczoskiego.

50-lecie śmierci Romana Kobendzy (15 II 1886 – 24 XI 1955), dendrologa, florysty, fitosocjologa, ur. w Niechcicach w dawnym woj. piotrkowskim, zm. w Warszawie, asystenta i inspektora Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Warszawskiego zasłużonego dla rozwoju kolekcji roślinnych, profesora SGGW, autora m.in. prac: *Stosunki fitosocjologiczne Puszczy Kampinoskiej* (1930), *Gołoborza i ich stosunek do lasów w Górach Świętokrzyskich* (1939) oraz podręcznika *Botanika leśna* (1950).

Alicja ZEMANEK

**SPRAWOZDANIA ZE SPOTKAŃ
NAUKOWYCH
SCIENTIFIC MEETING REPORTS**

**KRAJOWE SYMPOZJUM „JURASSICA IV”
(BAŁTÓW, 27–29 WRZEŚNIA 2004)**

**Symposium “Jurassica IV”
(Bałtów, Poland, 27–29 September 2004)**

W gminie Bałtów, w Górach Świętokrzyskich, odbyło się sympozjum „Jurassica IV”, zorganizowane przez Polską Grupę Roboczą Systemu Jurajskiego, afiliowaną jako sekcja Polskiego Towarzystwa Geologicznego. Celem sympozjum była wymiana informacji o badaniach